

Sygn. akt IV KK 382/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący)

SSN Dariusz Kala (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Protokolant Anna Kowal

w sprawie **P. S.**

w postępowaniu w przedmiocie wydania wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 26 lutego 2021 r.

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w C.

z dnia 9 listopada 2017 r., sygn. akt XVI K (...)

**uchyla zaskarżony wyrok łączny i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu w C. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem łącznym z dnia 9 listopada 2017 r., sygn. akt XVI K (...) Sąd Rejonowy w C., po rozpoznaniu sprawy P. S., wobec którego zapadły następujące prawomocne wyroki:

1. wyrok Sądu Rejonowego w C. z dnia 7 marca 2011 r., sygn. akt III K (...), na mocy którego P. S. skazano za czyn popełniony w dniu 15 października 2009 r., zakwalifikowany z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 10 § 2 k.k. i wymierzono mu karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania tej kary na okres próby wynoszący 5 lat oraz karę grzywny w ilości 10 stawek dziennych przy przyjęciu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 10 zł, przy czym postanowieniem Sądu Rejonowego w C. z dnia 25 stycznia 2012 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności;
2. wyrok Sądu Rejonowego w C. z dnia 16 listopada 2011 r., sygn. akt XI K (...), na mocy którego P. S. skazano za czyn popełniony w dniach 6 i 7 czerwca 2011 r., zakwalifikowany z art. 284 § 2 k.k. i wymierzono mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 3 lata oraz karę grzywny w ilości 50 stawek dziennych przy przyjęciu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 20 zł, przy czym postanowieniem Sądu Rejonowego w C. z dnia 10 września 2012 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności;
3. wyrok Sądu Rejonowego w C. z dnia 12 stycznia 2012 r., sygn. akt XVI K (...), na mocy którego P. S. skazano za czyn popełniony w dniu 7 sierpnia 2011 r., zakwalifikowany z art. 278 § 1 k.k. i wymierzono skazanemu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania tej kary na okres próby wynoszący 3 lata oraz karę grzywny w ilości 50 stawek dziennych przy przyjęciu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 10 zł, przy czym postanowieniem Sądu Rejonowego w C. z dnia 7 sierpnia 2013 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności;
4. wyrok Sądu Rejonowego w C. z dnia 27 marca 2012 r., sygn. akt XVI K (...), na mocy którego P. S. skazano za czyn popełniony w dniu 8 czerwca 2010 r., zakwalifikowany z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. i wymierzono mu karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 3 lata oraz karę grzywny w ilości 20 stawek dziennych przy przyjęciu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 10 zł;

5. wyrok Sądu Rejonowego w C. z dnia 27 czerwca 2012 r., sygn. akt XVI K (...), na mocy którego P. S. skazano za czyn popełniony w dniu 27 grudnia 2011 r., zakwalifikowany z art. 278 § 1 k.k. i wymierzono mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 3 lata oraz karę grzywny w ilości 20 stawek dziennych przy przyjęciu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 10 zł, przy czym postanowieniem Sądu Rejonowego w C. z dnia 21 grudnia 2015 r. odmówiono zarządzenia wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności;

6. wyrok Sądu Rejonowego w C. z dnia 30 sierpnia 2012 r., sygn. akt XVI K (...), na mocy którego P. S. skazano za czyn popełniony w okresie od 31 grudnia 2011 r. do 8 stycznia 2012 r., zakwalifikowany z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i wymierzono mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania tej kary na okres próby wynoszący 3 lata oraz karę grzywny w ilości 50 stawek dziennych przy przyjęciu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 10 zł, przy czym postanowieniem Sądu Rejonowego w C. z dnia 18 grudnia 2014 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności;

7. wyrok Sądu Rejonowego w C. z dnia 19 lutego 2013 r., sygn. akt XVI K (...), na mocy którego P. S. skazano za czyn popełniony w dniu 27 kwietnia 2012 r., zakwalifikowany z art. 281 k.k. i wymierzono mu karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania tej kary na okres próby wynoszący 4 lata oraz grzywnę w ilości 20 stawek dziennych przy przyjęciu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 10 zł, przy czym postanowieniem Sądu Rejonowego w C. z dnia 7 września 2015 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności;

8. wyrok Sądu Rejonowego w C. z dnia 12 kwietnia 2013 r., sygn. akt XVI K (...), na mocy którego P. S. skazano za:

- popełniony w dniu 23 września 2012 r., czyn zakwalifikowany z art. 178a § 1 k.k. i wymierzono mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, a nadto orzeczono środek kamy w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych na okres 2 lat (8a),

- popełnione w dniach 13 i 29 marca 2012 r., czyny zakwalifikowane jako ciąg przestępstw określony w art. 91 § 1 k.k. w zw. z art. 278 § 1 k.k. i wymierzono mu karę roku pozbawienia wolności oraz karę grzywny w ilości 40 stawek dziennych przy przyjęciu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 10 zł (8b),

oraz orzeczono karę łączną roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania tej kary na okres próby wynoszący 4 lata;

9. wyrok Sądu Rejonowego w M. z dnia 11 września 2013 r., sygn. akt II K (...), na mocy którego P. S. skazano za czyn popełniony w dniu 1 czerwca 2012 r., zakwalifikowany z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i wymierzono mu karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania tej kary na okres próby wynoszący 3 lata;

10. wyrok Sądu Rejonowego w C. z dnia 24 września 2014 r., sygn. akt XVI K (...), na mocy którego P. S. skazano za czyn popełniony w dniu 2 listopada 2012 r., zakwalifikowany z art. 281 k.k. i wymierzono mu karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania tej kary na okres próby wynoszący 5 lat oraz karę grzywny w ilości 20 stawek dziennych przy przyjęciu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 10 zł;

11. wyrok łączny Sądu Rejonowego w C. z dnia 16 czerwca 2016 r. sygn. akt XVI K (...), na mocy którego połączono kary orzeczone sprawach:

- III K (...) i XVI K (...) i wymierzono karę łączną 2 lat i 9 miesięcy pozbawienia wolności, która została wykonana w okresie 15.01.2011 r. - 07.03.2011 r., 01.04.2013 r. - 05.02.2015 r., 17.04.2016 r. - 16.01.2017 r. oraz karę łączną grzywny 30 stawek dziennych po 10 zł każda;

- XI K (...), XVI K (...) i wymierzono karę łączną roku pozbawienia wolności, która została wykonana w okresie 20.02.2015 r. - 18.08.2015 r., 19.12.2015 r. - 20.12.2015 r., 16.01.2017 r. - 20.07.2017 r. oraz karę grzywny 50 stawek dziennych po 10 zł każda - 25 dni zastępczej kary pozbawienia wolności, która będzie wykonywana w okresie 23.11.2017 r. - 18.12.2017 r.;

- XVI K (...), XVI K (...), XI K (...), XVI K (...) (pkt 8b), II K (...) i wymierzono karę łączną 2 lat i 9 miesięcy pozbawienia wolności, która jest wykonywana w okresie 20.07.2017 r. - 15.04.2020 r.;

- XVI K (...) (pkt. 8a), XVI K (...) i wymierzono karę łączną 9 miesięcy pozbawienia wolności – „uchyloną wyrokiem SN z dnia 10 maja 2017 r. w sprawie IV KK 432/16 do ponownego rozpoznania”;

- XVI K (...), XVI K (...), XVI K (...), XVI K (...) (pkt 8b) i wymierzono karę łączną grzywny 100 stawek dziennych po 10 zł każda;

12. wyrok Sądu Rejonowego w O. z dnia 16 sierpnia 2016 r., sygn. akt VII K (...), na mocy którego P. S. skazano za czyn popełniony w okresie 15.11.2015r. - 21.12.2015 r., zakwalifikowany z art. 242 § 2 k.k. i wymierzono mu karę 2 miesięcy pozbawienia wolności, która została wykonana w okresie od 17.02.2016 r. - 17.04.2016 r.;

13. wyrok Sądu Rejonowego w C. z dnia 27 września 2016 r., sygn. akt XVI K (...), na mocy którego P. S. skazano za czyn popełniony w dniu 19 grudnia 2015 r., zakwalifikowany z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i wymierzono mu karę 3 miesięcy pozbawienia wolności, która będzie wykonywana w okresie 15.04.2020 r. - 14.07.2020 r.

1. na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 569 § 1 k.p.k., przy zastosowaniu art. 19 ustawy z dnia 20.02.2015 r. i art. 89 § 1 a k.k. połączył skazanemu P. S. „kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami w sprawach XVI K (...) i wymierzył skazanemu jedną karę łączną roku i 9 miesięcy pozbawienia wolności”;

2. na podstawie art. 577 k.p.k. w zw. z art. 63 § 1 k.k. zaliczył skazanemu na poczet orzeczonej kary łącznej roku i 9 miesięcy pozbawienia wolności okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie XVI K (...) pkt 8a w dniach 23.09.2012 r. i 24.09.2012 i XVI K (...) w dniu 07.11.2012 r.,

3. na podstawie art. 572 k.p.k. w zw. z art. 85 § 2 k.k. w pozostałej części umorzył postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego.

Wyrok zawiera również rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu.

W dniu 1 grudnia 2017 r., w sprawie sygn. akt XVI K (...), Sąd Rejonowy w C. wydał orzeczenie, na mocy którego postanowił »sprostować oczywistą omyłkę pisarską w wyroku łącznym Sądu Rejonowego w C. XVI Wydziału Karnego z dnia 09 listopada 2017 r. w sprawie sygn. akt XVI K (...) w ten sposób, iż w pkt 1. sentencji wyroku – wpisać prawidłowo sygnatury łączonych wyroków: „XVI K (...) pkt 8a, XVI K (...) i XVI K (...)” zamiast dotychczas wpisanego „XVI K (...)”«.

Od wyroku łącznego nie wywiedziono zwyczajnego środka zaskarżenia, w konsekwencji czego uprawomocnił się on przed sądem pierwszej instancji.

Od powyższego wyroku łącznego kasację wywiódł Prokurator Generalny, który zaskarżył to orzeczenie w całości, na korzyść skazanego, zarzucając mu rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa karnego procesowego i materialnego, a mianowicie:

1. art. 413 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 574 k.p.k., polegające na braku wskazania w pkt. 1 części dyspozytywnej wyroków podlegających połączeniu przedmiotowym wyrokiem łącznym, co skutkowało następnie, niedopuszczalnym w trybie art. 105 § 1 k.p.k., dokonaniem korekty wyroku łącznego w powyższym zakresie poprzez wskazanie wyroków podlegających łączeniu w postanowieniu z dnia 1 grudnia 2017 r., sygn. akt XVI K (...), wydanym w przedmiocie sprostowania oczywistej omyłki pisarskiej;
2. art. 89 § 1b k.k., polegające na wymierzeniu wobec skazanego P. S., po połączeniu na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 569 § 1 k.p.k., przy zastosowaniu art. 19 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. i art. 89 § 1a k.k., kar pozbawienia wolności orzeczonych: wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 12 kwietnia 2013 r., prawomocnym z dniem 28 maja 2013 r., w sprawie o sygn. akt XVI K (...), skazującym m. in. za czyn z art. 178a § 1 k.k., popełniony w dniu 23 września 2012 r., na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby 4 lat; wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 24 września 2014 r., prawomocnym z dniem 11 października 2014 r., w sprawie o sygn. akt XVI K (...), skazującym za czyn z art. 281 k.k., popełniony w dniu 2 listopada 2012 r., na

karę 1 roku pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby 5 lat oraz wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 27 września 2016 r., prawomocnym z dniem 5 października 2016 r., w sprawie o sygn. akt XVI K (...), skazującym za czyn z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełniony w dniu 19 grudnia 2015 r., na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności, która miała być wykonywana w okresie od 15 kwietnia 2020 r. do 14 lipca 2020 r. - kary łącznej roku i 9 miesięcy pozbawienia wolności, w sytuacji, gdy zgodnie z treścią tego przepisu oraz art. 85 § 1 i 2 k.k. - w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. do dnia 23 czerwca 2020 r. - łącząc kary pozbawienia wolności w wymiarze bezwzględny oraz kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania i orzekając karę łączną pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania Sąd przyjmuje, że miesiąc kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania równa się 15 dniom kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, a zatem przy prawidłowym zastosowaniu wskazanej normy, wobec skazanego mogła zostać orzeczona kara łączna w wymiarze od 6 miesięcy do 1 roku pozbawienia wolności.

Podnosząc powyższy zarzut, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w C. i umorzenie postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna, choć waga uchybień popełnionych przez Sąd Rejonowy przy wydawaniu zaskarżonego wyroku łącznego była dużo większa niż ta, która została wskazana w nadzwyczajnym środku zaskarżenia.

Na skutek ewidentnie wadliwego i z pewnością nieodpowiadającego wymogom wynikającym z art. 413 § 1 pkt 5 k.p.k. sformułowania punktu 1 części dyspozytywnej wyroku łącznego, Sąd Rejonowy wydał orzeczenie obarczone sprzecznością uniemożliwiającą jego wykonanie, a zatem wadą zaliczaną do katalogu bezwzględnych przyczyn odwoławczych (art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k.). W punkcie 1 sentencji wyroku łącznego, mimo posłużenia się sformułowaniem „wyrokami”, sąd wymienił tylko jeden wyrok jako ten, na mocy którego orzeczono

kary objęte łąčeniem.

Niejasna formuła tego punktu sentencji wyroku łącznego sprawia, że wykładając jego treść można dojść do wniosku, że sąd pierwszej instancji albo połączył kary orzeczone wyrokiem wydanym w sprawie XVI K (...) i kary wymierzone pozostałymi wyrokami ujętymi w komparycji wyroku łącznego albo też połączył tylko kary orzeczone wyrokiem w sprawie XVI (...), a jedynie omyłkowo zamiast sformułowania „wyrokiem w sprawie” użył sformułowania „wyrokami w sprawach”.

Wątpliwości w tej kwestii nie usuwa również punkt 2 sentencji zaskarżonego orzeczenia, w którym na poczet kary łącznej zaliczono skazanemu okresy rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie sygn. akt XVI K (...) pkt. 8a w dniach 23.09.2012 r. i 24.09.2012 r. i XVI K (...) w dniu 07.11.2012 r. Rozstrzygnięcie to, choć podważa interpretację, że zaskarżonym wyrokiem łącznym objęto jedynie kary orzeczone wyrokiem w sprawie XVI K (...), nie daje jednak podstaw do stanowczego wnioskowania, że kara łączna, o której mowa w punkcie 1 sentencji opiera się wyłącznie na karze orzeczonej w punkcie 8a wyroku wydanego w sprawie XVI K (...) i karze wymierzonej wyrokiem wydanym w sprawie XVI K (...). Po pierwsze jest oczywiste, że zaliczenia okresów rzeczywistego pozbawienia wolności nie muszą dotyczyć każdego z wyroków, na mocy których wymierzono kary podlegające łączeniu. Po drugie, w rozstrzygnięciu zawartym w punkcie 1 sentencji zaskarżonego wyroku łącznego brak jest wskazania, że węzłem kary łącznej objęto jedynie karę orzeczoną w punkcie 8a wyroku wydanego w sprawie XVI K (...), co z kolei można wyinterpretować z punktu 2 sentencji zaskarżonego orzeczenia.

W tym stanie rzeczy należało stwierdzić, że sposób sformułowania ww. rozstrzygnięć punktu 1 i 2 sentencji zaskarżonego wyroku łącznego (muszą być one odczytywane w powiązaniu z treścią punktu 3 części dyspozytywnej tego wyroku, w którym sąd stwierdził, że „w pozostałej części umarza postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego”) wskazuje, że orzeczenie to dotknięte jest sprzecznością uniemożliwiającą jego wykonanie. Na podstawie jego treści nie sposób bowiem jednoznacznie ustalić zarówno tego, jakie kary jednostkowe objęła orzeczona kara łączna, jak i tego w jakim zakresie postępowanie w przedmiocie

wydania wyroku łącznego zostało umorzone. Kwestia ta ma zaś niebagatelne znaczenie, mając na uwadze fakt, że zgodnie z art. 576 § 1 k.p.k. z chwilą uprawomocnienia się wyroku łącznego, wyroki podlegające połączeniu nie ulegają wykonaniu w zakresie objętym wyrokiem łącznym. Z treści wyroku łącznego musi więc jednoznacznie wynikać, w jakim zakresie wykonaniu podlega wyrok łączny, a w jakim skazania nieobjęte jego węzłem. Zaskarżony wyrok łączny, na skutek stwierdzonej w nim, a opisaney wyżej sprzeczności, tego wymogu w sposób oczywisty nie spełnia.

W powyższym kontekście przypomnieć należy, że sprzeczność, o której stanowi art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k., musi dotyczyć dyspozytywnej części orzeczenia i być tego rodzaju, by uniemożliwiała, a nie jedynie utrudniała wykonania orzeczenia. Powołany przepis nie wymaga natomiast, by w sytuacji, gdy sprzeczność pomiędzy poszczególnymi rozstrzygnięciami zawartymi w wyroku polega na występowaniu dwóch lub więcej konkurencyjnych i wzajemnie znoszących się sposobów rozumienia orzeczenia, każda wersja była równie prawdopodobna. Wystarczy, że żadnej z nich nie da się wykluczyć (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2009 r., III KK 355/09, LEX nr 553835).

Opisanego wyżej uchybienia nie usunęło przy tym wydane 1 grudnia 2017 r., szczegółowe opisanie wyżej, postanowienie o „sprostowaniu oczywistej omyłki pisarskiej w wyroku łącznym”. Przepisy art. 105 k.p.k. pozwalają na sprostowanie orzeczenia i zarządzenia tylko w zakresie oczywistej omyłki pisarskiej i rachunkowej. Niedopuszczalne natomiast jest sięganie po tę instytucję w celu konwalidowania merytorycznych błędów zawartych w decyzji procesowej, co obejmuje m.in. dokonywanie w tym trybie zmiany lub uzupełnienia orzeczenia co do kary. Wszelkie próby wykorzystania instytucji sprostowania do tego rodzaju celów są więc z góry skazane na niepowodzenie. Wydanie postanowienia o sprostowaniu w zakresie, w jakim dotyczy błędów niemających charakteru oczywistych omyłek pisarskich i rachunkowych jest bowiem czynnością *ex ante* nieskuteczną (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2015 r., III KK 79/15).

Stwierdzenie powyższego uchybienia było wystarczającą podstawą do uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu w C. do ponownego rozpoznania w trybie art. 535 § 5 k.p.k., bez konieczności

odnoszenia się do zarzutu podniesionego w punkcie 2 kasacji. Odniesienie się do tego zarzutu byłoby zresztą bezprzedmiotowe, skoro na podstawie treści zaskarżonego wyroku łącznego nie da się jednoznacznie określić, jakie kary zostały objęte węzłem orzeczonej na jego podstawie kary łącznej.

Na zakończenie należy wskazać, że mając na uwadze charakter wadliwości, którą obarczone było zaskarżone orzeczenie, nie mógł być uznany za trafny zawarty w kasacji wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku łącznego i umorzenie postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego. Wydanie orzeczenia tej treści – abstrahując w tym miejscu od jego merytorycznej słuszności - wiązałoby się bowiem z koniecznością kompleksowego badania przez Sąd Najwyższy materialnoprawnych warunków orzeczenia kary łącznej w postępowaniu kasacyjnym. Ten stan rzeczy nie konweniuje zaś z istotą tego postępowania.

W postępowaniu ponownym organ a quo kolejny raz zweryfikuje materialnoprawne warunki orzeczenia wobec P. S. kary łącznej, a następnie wyda orzeczenie urzeczywistniające standard sprawiedliwości prawnomaterialnej i proceduralnej, które – w razie zaktualizowania się takiej potrzeby – rzetelnie uzasadni.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.